

неможливо було б забезпечити тимчасовий характер використання ноу-хау, і договір ноу-хау у будь-якому випадку носив би характер купівлі-продажу даного ОІВ.

До істотних ознак слід віднести обіговість, яка необхідна для здійснення товарних функцій - обміну. Обіговість ОІВ не можна назвати абсолютною, оскільки існують деякі види ОІВ, такі, наприклад, як невіддільні від конкретного підприємства секрети виробництва (ноу-хау), які не можуть бути відокремлені від свого творця або володаря без втрати своєї корисності і, відповідно, не можуть бути самостійним об'єктом обміну. Проте, в більшості випадків ОІВ – обіговоспроможні, і ця характеристика може вважатися їх родовою ознакою. Отже, володіючи корисністю, рідкістю і здатністю до обміну (обіговоздатністю), ОІВ стають об'єктом ринкових стосунків - товаром.

Список літератури: 1. Мухомад В.И. Лицензионная торговля: маркетинг, ценообразование, управление. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: ИНИЦ Роспатента, 1998. - 339с. 2. Річний звіт департаменту інтелектуальної власності. - К.: ДДІВ, 2007.- 64с. 3. Устинова Л.Н. Оценка интеллектуальной собственности при рыночной экономике. - М.: ИНИЦ Роспатента, 2001. - 124с. 4. Шаранова Н.А. Коммерциализация интеллектуальной собственности в современных условиях.- М.: Финансовая академия, 2000.- 189с. 5. Шульгин Д.Б. Трансфер университетских технологий / Д.Б. Шульгин Екатеринбург, УГТУ-УПИ, 2004, 123 с.

Подано до редакції 10.06.2009

УДК.658.152

В.Г. ЯКОВЕНКО, кафедра «ЕЗТ» Української державної академії залізничного транспорту, Харків

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

Представлено теоретичне обґрунтування інноваційно-інвестиційної діяльності залізничного транспорту України.

The theoretical is presented ob-roundouvannya innovative-investment activity of railway transport of Ukraine.

Ключові слова: інвестиції, інновації, інноваційно-інвестиційна діяльність.

Вступ. У сучасних умовах інноваційно-інвестиційна діяльність набуває особливого значення для економіки України. Інновації сприяють підвищенню ефективності народного господарства в цілому, дають

можливість підвищувати продуктивність праці, залучати до виробничої сфери нові резерви, тому що вони охоплюють різні аспекти ринкових відносин (виробничі, підприємницькі, соціальні, науково-технічні і маркетингові). Умовою нормального розвитку економіки держави і суб'єктів господарювання всіх форм власності виступають інвестиції.

Постановка задачі. Розробка теоретичних основ інноваційно-інвестиційної діяльності залізничного транспорту, визначення мети і результатів інноваційно-інвестиційної діяльності.

Методологія. Питанням теоретико-практичного аспекту інвестиційної та інноваційної діяльності займалися такі вчені-економісти, як Б. Твіст, Й. Шумпетер В. Дикань, Є. Захаренко, Л. Позднякова, Ю. Гоптаренко, А. Гриньов, І. Лукінов [1-4] та ін. Як у вітчизняній так і світовій літературі властива багатогранність поглядів на сутність та поняття «інновація» та «інноваційна діяльність», оскільки як зауважив Елвін Тоффлер, серед проблем бізнесу немає важливішої і складнішої ніж проблема нововведень.

Не зважаючи на значне накопичення знань та теоретичних концепцій, ще відсутня узагальнююча теорія з інноватики, існують розбіжності з ряду важливих методологічних питань, про що свідчить спеціальна література. Західні дослідники, такі як Б. Санто, Б. Твіст, Й. Шумпетер, П. Друкер трактують категорії інновацій залежно від об'єкта та предмета свого дослідження. Наприклад, Б. Твіст вважає, що нововведення – це застосування, тобто процес, в якому винахід або ідея набуває економічного змісту. В 30-х роках 20 століття Шумпетер Й. вперше використав поняття «інновація», маючи на увазі зміни з метою впровадження і використання нових видів споживчих товарів, нових виробничих засобів, ринків і форм організації в промисловості. При цьому Шумпетер Й. основну роль рушійної сили економічного розвитку суспільства відводив не характеру боротьби між капіталом і пролетаріатом (за Марксом К.), а впровадженню новизни в господарство держави. В сучасних умовах інновації є найважливішим елементом підвищення ефективності діяльності різних організацій. Впровадження наукових досягнень і винаходів в організації забезпечує постійне оновлення і поліпшення продукції, що випускається (послуг, що надаються), вживаних технологій. Важливо відзначити, що на сьогоднішній день в економічній літературі не існує єдиного розуміння поняття інновацій. При цьому в літературі представлено значну кількість різних визначень терміну «інновація» і деяких інших основних понять з інноваційної діяльності, здійснюваній підприємствами.

Виходячи з вище сказаного бачимо, що «інновація» трактується, як процес нововведення в певній галузі, але немає висновку, що нововведення охоплює науково-технічні, технологічні, економічні й організаційні зміни, які виникають у процесі відтворення. Спостерігається економічна ефективність, відбуваються соціальні наслідки.

Інноваційна ж діяльність пов'язана з трансформацією наукових досліджень і розробок, винаходів і відкриттів у новий продукт або новий технологічний процес, які впроваджуються у виробничий процес, або в новий підхід до соціальних послуг. Інноваційна діяльність передбачає створення цілого комплексу наукових, технологічних, організаційних, фінансових та комерційних заходів, які у своїй сукупності ведуть до інновації повністю готової до реалізації на ринку. Тобто під інноваційною діяльністю розуміється діяльність колективу, спрямовану на забезпечення доведення науково-технічних ідей, винаходів до результату, придатного до практичного застосування та реалізації їх на ринку з метою задоволення потреб суспільства в конкурентноспроможних товарах і послугах. Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» інноваційна діяльність визначається як одна з форм інвестиційної діяльності, що здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу. Ця діяльність охоплює: випуск і поширення принципово нових видів техніки і технології, прогресивні міжгалузеві структурні зрушення, фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил, розробку і впровадження нової ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального й екологічного становища. Серцевиною інноваційної діяльності на підприємстві є освоєння нових видів продукції або методів її виробництва, доставки і реалізації. Так наприклад Р.А. Фатхутдінов трактує, що процес зі стратегічного маркетингу, НІОКР, організаційно-технологічній підготовці, виробництву й оформленню новацій, їх впровадженню та розповсюдженню в інші сфери називається інноваційною діяльністю. П.П. Микитюк вважає, що інноваційна діяльність – це комплекс практичних дій, спрямованих на використання науково-технічних результатів для отримання нових або поліпшення існуючих виробів, технологій, методів управління тощо.

Інноваційна діяльність у повному обсязі має комплексний, системний характер і охоплює такі види роботи, як пошук ідей, ліцензій, патентів, кадрів, організацію дослідницької роботи, інженерно-технічну діяльність,

яка об'єднує винахідництво, раціоналізацію, конструювання, створення інженерно-технічних об'єктів, інформаційну та маркетингову діяльність. Усе це створює прогресивні умови для інноваційного розвитку та активізації інноваційних процесів. тобто інноваційна діяльність розглядається як сукупність робіт, які виконуються певними організаційними структурами від зародження ідеї, її розроблення і до комерціалізації в умовах конкуренції. До того ж сама новація може бути спроектована, виготовлена, а нововведення так і не відбулося, бо неминуче настає моральне старіння продукту, коли з'являється новий товар-замінник чи нова технологія. Загально визнано, що процес переводу новації в нововведення потребує витрати різних ресурсів, основними з яких є інвестиції та час. Новації формують ринок новин, інвестиції – ринок капіталу, інновації – ринок чистої конкуренції нововведень.

В умовах реформування української економіки виникла проблема пошуку фінансових джерел активізації інноваційної діяльності – прийняття відповідних законів, надання пільг, створення приватного капіталу, стимулювання припливу в науку талановитої молоді, оновлення наукових кадрів через удосконалення системи оплати праці та відродження престижу професії науковця. Це зумовлено тим, що, як свідчать, статистичні дані, масштаби інноваційної діяльності в Україні згортаються. Водночас недостатня підтримка інноваційної діяльності державою призвела до розриву зв'язків науки з виробництвом, унаслідок чого зменшилась частка вітчизняної продукції, яка має сучасне наукове забезпечення.

Існує багато визначень процесу інвестування. Згідно думки більшості авторів, поняття інвестування означає здійснення довгострокових вкладень капіталу з метою отримання прибутку. Інвестиції відіграють центральну роль в економічному процесі, вони визначають загальний ріст економіки. Тож інноваційна діяльність тісно пов'язана з інвестиційною, тобто сукупністю практичних дій громадян, юридичних осіб та держави щодо реалізації інвестицій. Законодавець визначає інноваційну діяльність як одну з форм інвестиційної діяльності, що здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво та соціальну сферу. З іншого боку інвестиції створюють матеріальну основу для інновацій. Тоді інноваційна діяльність, пов'язана з капітальними вкладеннями в інновації, називається інноваційно-інвестиційною. Як правило саме інвестиція є безпосереднім носієм інновації, між тим теоретично інновація без інвестиції також можлива. Тож при дефіциті ресурсів та інвестиційній

непривабливості необхідно приділяти увагу розвитку та стимулюванню інноваційно-інвестиційної діяльності галузей народного господарства. Зокрема на залізничному транспорті головні напрямки інноваційно-інвестиційної діяльності повинні визначатися стратегічними пріоритетними напрямками інноваційної діяльності такими, як: модернізація ОПФ, розвиток структурних підрозділів, впровадження нанотехнологій, інформаційних комунікацій, телекомунікації, будівництво та реконструкція залізничних мереж.

Все вище зазначене дозволяє стверджувати, що інноваційна діяльність пов'язана з виникненням ідеї, її розробкою, виробництвом, виходом на ринок та досягненням комерційного успіху, а інвестиційна діяльність забезпечує.

Результати дослідження. Ґрунтуючись на вищезазначених твердженнях та враховуючи дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених уточнено суб'єкти, об'єкти, процеси та мету інноваційно-інвестиційної діяльності залізничної галузі.

До об'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності на залізничному транспорті віднесено: нові знання, наукові інноваційні проекти, техніко-технологічні інноваційні проекти, організаційні інноваційні проекти, фінансові та комерційні інноваційні проекти та їх безпосереднє інвестування.

Суб'єктами слід вважати залізничний транспорт, як галузь, структурні підрозділи залізниць, промислові підприємства залізничного транспорту, будівельно-ремонтні заводи, навчальні та науково-дослідні інститути, технічні та технологічні служби, служби кадрів, що приймають участь у інноваційній діяльності та/або вкладають кошти в реалізацію інноваційних проектів.

Інноваційно-інвестиційна діяльність пов'язана з нововведеннями та їх інвестиційним забезпеченням, що дозволяє підвищити ефективність діяльності та сталий розвиток. Інновації можуть охоплювати всі складові виробничо-господарської діяльності (економічний потенціал, продукцію, види діяльності).

Таким чином, інноваційно-інвестиційну діяльність залізничного транспорту можна визначити як комплекс наукових, техніко-технологічних, організаційних, фінансових та комерційних заходів щодо оновлення та удосконалення економічного потенціалу, характеристик послуг та видів

діяльності, що в сукупності забезпечують ефективне функціонування та розвиток галузі.

В процесі систематизації інвестицій, інновацій та інноваційно-інвестиційної діяльності було визначено нові ознаки, за якими доцільно класифікувати інноваційно-інвестиційну діяльність та інновації, а саме: за генеральною метою можна відокремити інноваційно-інвестиційну діяльність, що направлена на ефективну діяльність, або на конкурентоспроможність продукції чи на конкурентостійкість, що забезпечується інноваційним розвитком; за впливом на забезпечення інноваційного процесу можна розподілити інвестиції на основні та підтримуючі;

До основних інвестицій слід віднести ті, без яких не можливе здійснення інноваційного процесу, а підтримуючі створюють умови для підвищення ефективності проектів, що реалізуються та інноваційної діяльності вцілому.

Висновок. Отже вирішення питань з розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності займає важливу позицію в економіці народного господарства. Та потребують подальшого розгляду інноваційні процеси на залізничному транспорті.

Список літератури: 1. *Шумпетер Й.* «Теория экономического развития». –К.: Українські пропілеї. -2006.-540с. 2. *Санто Б.* Инновация как средство экономического развития / Общ. ред. и вступл. Б.В. Сазонова. – М.: Прогресс, 2003. – 296с. 3. *Лукинов І.* «Інвестиційна політика в стабільному економічному розвитку» // Економіка України. – 2004. - №10. 4. *Захаренко Є.* «Теоретико-практична інноваційно-інвестиційна діяльність регіону» [електронний ресурс] - Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/natural/Ekon/2008_26/statti/2 5. *Фатхутдинов Р.* Інноваційний менеджмент: Навч. для вузів. - М.: ЗАТ «Бізнес-школа «Інтел-синтез», 2001.-322с. 6. *Мукмінова Т.* Економічна конкуренція на залізничному транспорті / Т.О. Мукмінова // Залізничний транспорт України. – 2001. - № 4. – С. 48-58.

Подано до редакції 11.06.2009

УДК 338.242

Е.Ю. ПЕРЕДРИЙ, асистент, НТУ «ХПИ», Харків

К.А. ГРЕЛЯ, магістр, НТУ «ХПИ», Харків

ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТЬЮ НА МУНИЦИПАЛЬНОМ УРОВНЕ

В работе рассматриваются основные проблемы функционирования целостной системы управления интеллектуальной собственностью на региональном уровне, а также пути их преодоления.